

9.Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Şiirde Çarpaz Kafiye Sarma Kafiye Konu Anlatımı

Örnekler

Hayran olarak bakarsınız da - a

Hülyanızı fetheder bu hali - b

Beş yüz sene sonra karşınızda - a

İstanbul fethinin hayali - b

Yahya Kemal Beyatlı

Evet her şey bende bir gizli düğüm - a

Ne ölüm terleri döktüm, nelerden! - b

Dibi yok göklerden yeter ürktüğüm, - a

Yetişir çektğim mesafelerden. - b

Necip Fazıl Kısakürek

c. Sarma (Sarmal) Kafiye "abba"

Örnekler

Gecenin sularında - a

Mehtâp bir nilüferdir, - b

Açılmış bir kederdir - b

Gecenin sularında. - a

Ali Mümtaz Arolat

Rûhumu bu çarpmıha kendi ellerimle gerdim: - a

Bir nebi ızdırabı kaynıyor her yerimde - b

Ölüm, siyah bir tütsü yakıyor gözlerimde - b

Aldığım her nefesi son nefes gibi verdim! - a

Yusuf Ziya Ortaç

d. Mani Tarzı Kafiye "aaba"

Örnekler

Her yalana kanmışım - a

Her söze inanmışım - a

Ben artık sevgiden de - x

Bıkmışım, usanmışım - a

(Orhan Seyfi Orhon)

Uzaktır seçilmiyor - a

Gönüldür geçilmiyor - a

Gönül bir top ibrişim - x

Dolaşmış açılmıyor - a

(Anonim)

e. Örüşük Kafiye aba bcb cdc

Örnekler

Bir dereden kopardım - a

Bu incecik kamışı - b

Ve bir bıçakla yardım - a

Pek solgunsa da dışı - b

Sesinde gizli, berrak - c

Pınarların akışı: - b

Anıyordum baharı çırpınarak - a

Düştü bir gölge şey avuçlarıma - b

Baktım: Ölmüş, zavallı bir yaprak... a

Ey hazan, artık intikam alma - b

Şimdi zulmet/eriyle haykıracak - c

Sana hüsrân bakışlı sema!.. - b

SÖZ SANATLARI (EDEBİ SANATLAR). Anlatıma canlılık ve renk katmak için yapılan söz oyunlarıdır.

MECAZ (DEĞİŞMECE). Sözcükleri gerçek anlamları dışında kullanma sanatıdır. Ad değişimi de denir.

Örnek Açık konuşma zamanının geldiğine inanıyorum.

Örnek Mehtâp her gece yeri, semâları dolaştı; **gümü**şlerini manzaralar üstüne döktü.

MECAZ-I MÜRSEL (AD AKTARMASI)(DÜZ DEĞİŞMECE). Benzetme amacı olmadan, farklı bazı ilgilerle (iç-diş, parça-bütün vb.), bir sözün başka bir söz yerinde kullanılmasıyla oluşturulan mecazlardır.

Örnek Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
bayrak>bütün)

Parça - Bütün ilişkisi: (hilal>parça,

Örnek Ne zamandır evde **tencere** kaynamıyor.

İç - Dış ilgisi

Örnek Bahar aylarında rahmet düşmezse ürün iyi olmaz.

Neden - sonuç ilgisi

Örnek Şimdi de biraz Yunus Emre okuyalım mı?

Sanatçı - eser ilgisi

Örnek Adresi bir de şu büfeye sorsak mı?

Yer , yön , bölge , çağ - insan ilgisi

Örnek O, beyaz perdenin en güzel sanatçısıdır.

Soyut - somut ilgisi

TEŞBİH (BENZETME). Anlatımı güçlendirmek amacıyla, aralarında ortak özellik bulunan iki varlık ya da kavramdan güçlü olandan zayıf olana aktarma yapılmasıdır.

Benzetmede dört unsur bulunur

- 1) Benzeyen
- 2) Benzetilen
- 3) Benzetme Yönü
- 4) Benzetme Edatı

Örnek	<u>Cennet</u>	<u>gibi</u>	<u>güzel</u>	<u>vatan</u>
	Benzetilen	Benzetme edatı	Benzetme yönü	Benzetilen

Teşbih-i Belîğ (Güzel Benzetme) Sadece benzeyen ve kendisine benzetilenle yapılmış teşbihtir.

Örnek Kömür gözlüm.

Örnek Gül tenli sevdiğim

İSTİARE (EĞRETİLEME)(DEYİM AKTARMALARI). Benzetmenin temel öğelerinden (benzeyen, kendisine benzetilen) sadece biri söylenerek yapılan benzetmeye “istiare” denir.

a) Açık İstiare: Benzeyenin bulunmayıp yalnızca “kendisine benzetilen”le yapılan istiaredir.

Örnek Bir med zamanı gökyüzü kurşunla örtülü

Örnek Doya doya sevemedim kuzumu

b) Kapalı İstiare: Kendisine benzetilenin bulunmayıp yalnızca “benzeyen”le yapılan istiaredir.

Örnek Çatma kurban olayım çehreni, ey nazlı hilal! (Mehmet Akif Ersoy)

Örnek Ufukta günün boynu büküldü (Ali Canip Yöntem)

KİNAYE (DEĞİNMECE). Bir sözün, benzetme amacı güdülmeyen hem gerçek hem de mecaz anlamını düşündürecek biçimde kullanılmasına kinaye denir.

Örnek

Eyyâm-ı devletinde el üstünde gezdi câm,

Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

Bir kerre dizden inmedi sirâb olan sebû Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak

ÖNEMLİ NOT Kinayede, kapalı ve iğnelemeli bir ifadeyle, sitem ve alay söz konusu olabilir.

Örnek Eh, bu hızla gidersek, okula belki yarın sabah varırız.

TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME). İnsan dışındaki canlı-cansız varlıklara, insan özelliği kazandırmaktır.

Örnek Bir yağmur başlar ya inceden ince/Bak o zaman topraktaki sevince.

İNTAK (KONUŞTURMA). İnsan dışındaki varlıkları konuşurmaktır. Her intak sanatında teşhis sanatı vardır; ancak her teşhiste intak sanatı yoktur.

Örnek Bülbülü altın kafese koymuşlar “Ah vatanım!” demiş.

Örnek Pencereden odama giren güneş “Günaydın!” dedi bana.

TARİZ (DOKUNDURMA – İĞNELEME – SİTEM). Bir sözün, görünürdeki anlamının tam tersi amaçlanarak kullanılmasıyla gerçekleştirilen mecazlı anlatımdır. Kinayedekinden daha keskin alay ve eleştiri içerir. Yazıda tariz, bazen parantez içerisinde ünlem (!) işaretiyle belli edilir.

Örnek Bu ne kudret ki elifbayı okur ezberden. (Elifbayı ezberden okumak basit bir şeydir.)

Örnek O kadar zeki ki bütün sınıfları çift dikiş gidiyor. (!)

SEHL-İ MÜMTENİ. Söylenmesi veya yazılması çok kolay gibi görüldüğü halde, benzeri yazılamayan yalın, özlü anlatımlara denir.

Örnek “Nush ile uslanmayı etmeli tekdir,

Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötüdür.” Ziya Paşa